

АВТОРИ

Лук'яненко Дмитро — передмова (співавтор); 1.5 (співавтор); 3.2; 5 (співавтор)
Чужиков Віктор — передмова (співавтор); 1.1; 1.5 (співавтор); 3.3 (співавтор); 5 (співавтор)
Вожняк Міхал Габрієль — 1.2; 1.7; 1.8; 2.1; 2.2; 2.3; 2.4; 2.5; 4.4; 4.8
Антонюк Лариса — 3.4 (співавтор)
Баль-Вожняк Тереза — 4.9
Бойко Маргарита — 4.13 (співавтор)
Болонек Ришард — 2.6 (співавтор)
Гаврилишин Олег — 4.15
Гончарук Андрій — 4.6 (співавтор)
Гопкало Лариса — 4.13 (співавтор)
Добія Мечислав — 1.6
Льницький Денис — 4.10
Каленюк Ірина — 4.11
Калішук Ева — 4.5
Клеер Єжи — 4.1
Мікула Надія — 4.12
Олефір Анна — 3.5 (співавтор)
Панченко Євген — 3.1
Поручник Анатолій — 4.2 (співавтор); 5 (співавтор)
Савчук Володимир — 4.3
Сацик Володимир — 3.4 (співавтор)
Сіденко Світлана — 1.4
Стемпень Кінга — 4.7
Столярчук Ярослава — 4.2 (співавтор)
Татаренко Наталія — 3.6
Токарські Томаш — 4.14
Федірко Наталія — 3.3 (співавтор)
Федірко Олександр — 3.3 (співавтор)
Фірінг Даріуш — 2.6 (співавтор)
Циганкова Тетяна — 3.5 (співавтор); 4.6 (співавтор)
Яблонський Лукаш — 1.3

Переклад з польської Л. М. Бондарчук, А. С. Міхалєвич

4.3.3. Аналіз чинників і структури секторальної взаємодії України та Польщі	444
4.3.4. Науково-технічні чинники розвитку секторального співробітництва	447
4.3.5. Інвестиційні детермінанти двостороннього співробітництва	451
4.3.6. Роль енергетичного комплексу у системі двостороннього економічного співробітництва	453
4.3.7. Висновки	455
4.4 «ACQUIS COMMUNAUTAIRE» І ЛІСАБОНСЬКА СТРАТЕГІЯ (МІХАЛ ГАБРІЄЛЬ ВОЖНЯК)	455
4.4.1. Походження та інструменти <i>acquis communautaire</i>	455
4.4.2. Принципи устрою	458
4.4.3. Системні і загальні принципи права	462
4.4.4. Структурні соціально-економічні принципи	463
4.4.5. Свобода пересування капіталу	465
4.4.6. Свобода пересування осіб	465
4.4.7. Право Спільноти у сфері конкуренції	467
4.4.8. Лісабонська стратегія як визначник економічної та соціальної конвергенції	469
4.5. ІНСТРУМЕНТИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (ЕВА КАЛІШУК)	476
4.5.1. Вступ	476
4.5.2. Інструменти торговельної політики, які застосовуються Польщею	476
4.5.3. Інструменти торговельної політики України	481
4.5.4. Польща і Україна: порівняльний аналіз	489
4.5.5. Висновки	494
4.6. КОМЕРЦІЙНА ДИПЛОМАТІЯ У ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИНАХ (ТЕТЯНА ЦИГАНКОВА, АНДРІЙ ГОНЧАРУК)	494
4.6.1. Вступ	494
4.6.2. Сутність і завдання комерційної дипломатії	494
4.6.3. Двостороннє торговельно-економічне співробітництво між Україною і Польщею	500
4.7. ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ (КІНГА СТЕМПЕНЬ)	505
4.7.1. Вступ	505
4.7.2. Загальна характеристика моделі й етапів розвитку банківської системи у Польщі та Україні	506
4.7.3. Функції центральних інституцій банківської системи та механізми монетарної політики України	510
4.7.4. Характеристика сектору комерційних банків в Україні	516
4.7.5. Фінансові інструменти	521
4.7.6. Інші фінансові установи України	523
4.7.7. Спроба загального діагнозу стабільності фінансових механізмів в Україні та Польщі у контексті фінансової кризи	523
4.7.8. Висновки	526
4.8. ІНСТРУМЕНТИ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ (МІХАЛ ГАБРІЄЛЬ ВОЖНЯК)	527
4.8.1. Загальна характеристика податків в Україні	528
4.8.2. Податкове право у Польщі	528

4.5.5. Висновки

Загальні результати підтверджують тезу про стимулювальний вплив економічної інтеграції на розвиток внутрішньогалузевої торгівлі та вказують на укріплення негативної структури українського експорту і невикористання Україною переваг географічного положення (близькість до великих ринків), як основи для залучення прямих іноземних інвестицій та зміни торгівлі у напрямі більшої диверсифікації та спеціалізації. Українська економіка суттєвою мірою залежить від кількох секторів з низькою доданою вартістю, низькою продуктивністю і високою вразливістю щодо навіть незначних коливань цін і курсів, а також зовнішніх шоків. Диверсифікація експорту, поряд зі зниженням високої енергомісткості виробництва, є необхідним елементом стабілізації української економіки.

4.6. Комерційна дипломатія у двосторонніх відносинах

4.6.1. Вступ

Формування глобальної торговельної системи під егідою Світової організації торгівлі зумовило кардинальні зміни в національних системах підтримки міжнародної економічної діяльності. По-перше, змінився їхній характер з переважно патерналістського та протекціоністського на дійсно підтримуючий. Якщо раніше для стимулювання національного виробництва та експорту урядами широко використовувались кількісні обмеження та пряме субсидування виробництва, то з їх фактичною заборобою згідно з правилами СОТ пріоритетними стали такі методи, як інформаційне, методичне, організаційне, правове сприяння міжнародній діяльності, дипломатичне забезпечення розвитку торговельно-економічних відносин, формування позитивного іміджу країни в цілому. По-друге, підвищилась роль систем підтримки міжнародної діяльності в соціально-економічному розвитку країн: якщо традиційно вони розглядались як суто економічний механізм збільшення національного експорту нарівні з підвищенням конкурентоспроможності товарів/послуг та маркетинговими зусиллями фірм-експортерів, то на сьогодні ефективна підтримка міжнародної діяльності перетворюється на одну з умов формування конкурентоспроможності національної економіки.

4.6.2. Сутність і завдання комерційної дипломатії

За часи незалежного розвитку України створена інфраструктура підтримки міжнародної діяльності українських фірм, до якої належать: торговельно-економічні місії (ТЕМ) у складі дипломатичних представництв України за кордоном, підпорядковані Міністерству економіки України та Міністерству закордонних справ України; Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків — Держзовнішінформ; міжурядові комісії з питань торговельно-економічного співробітництва при Кабінеті Міністрів Украї-

ни; Рада з питань виставкової діяльності в Україні — консультативно-дорадчий орган при Президенті України; Національний банк України; Укресімбанк; Торгово-промислова палата України (ТПП); Український національний комітет Міжнародної торгової палати (УНК МТП); Українська спілка промисловців і підприємців (УСПП); Українська асоціація імпортерів та експортерів; галузеві та регіональні асоціації виробників та експортерів (рис. 4.8).

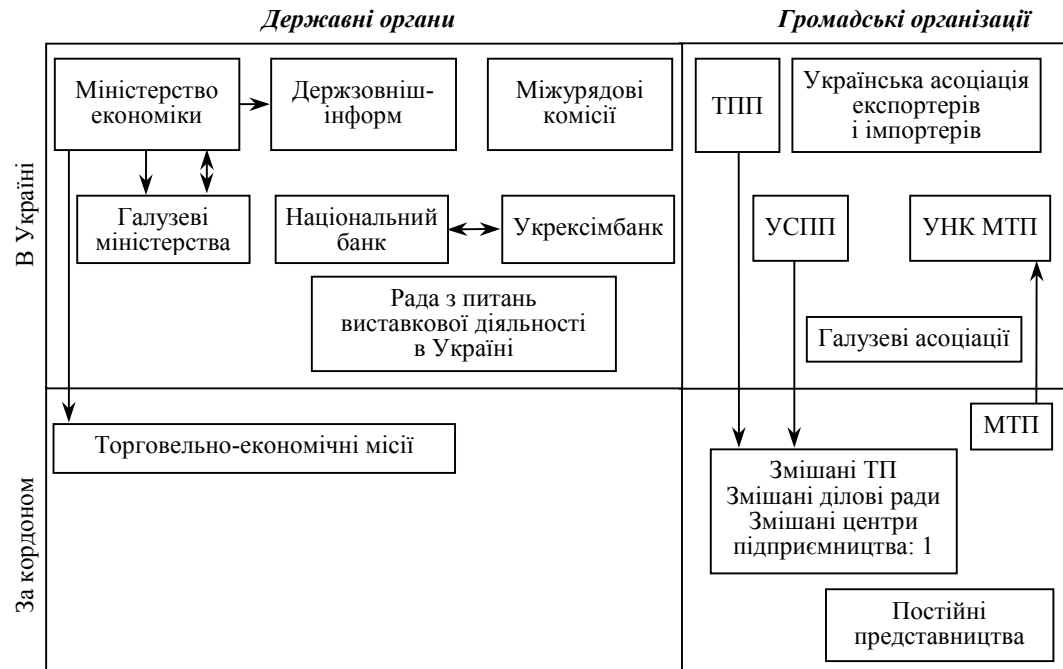

Рис. 4.8. Матриця інфраструктури підтримки міжнародної економічної діяльності в Україні

Механізмом реалізації визначених урядом цілей щодо міжнародної діяльності є комерційна дипломатія (або економічна дипломатія). Поява в останні роки цього поняття також є результатом глобалізаційних процесів: якщо раніше уряди створювали умови і механізми соціально-економічного розвитку переважно автономно у вигляді системи протекціоністських заходів, з одного боку, а з другого — стимулюючи національний експорт, а на міжнародному рівні вирішувалися тільки питання, що потребували багатосторонньої міжурядової координації, то в останнє десятиріччя, особливо після початку функціонування в 1995 р. Світової організації торгівлі, акценти змістилися у бік міжнародного компонента, інституціональні норми та процедури якого визначають велику частину дій національних урядів щодо формування та реалізації торговельної політики країни.

Під досить комплексним поняттям «комерційна дипломатія» слід розуміти діяльність офіційних осіб різних урядових і неурядових органів, спрямовану на забезпечення національних економічних інтересів. Ключовими формами прояву комерційної дипломатії є: участь у дво- та багатосторонніх переговорах з еко-

номічних питань, обстоювання економічних інтересів держави у відповідних міжнародних організаціях; робота торговельних або економічних місій і представництв при посольствах; діяльність закордонних представництв національних торговельно-промислових палат та асоціацій.

У світовій практиці до сфери комерційної дипломатії відносять вирішення наступних завдань:

- забезпечення найкращих, найбільш вигідних умов для участі національної економіки у світовому господарстві, в тому числі підвищення питомої ваги участі країни у світовій економіці, посилення можливостей забезпечення ефективного впливу на міжнародні економічні відносини (США, ЄС, Російська Федерація практикують комерційну дипломатію для впливу на структуру та динаміку міжнародних економічних відносин, тобто прагнуть до домінуючої, визначальної ролі у їх формуванні та регулюванні. Іншим країнам методи комерційної дипломатії допомагають у досягненні рівноправності щодо участі у торгівлі, діяльності міжнародних організацій тощо);

- економічне та політичне сприяння вітчизняному бізнесу у його діяльності за кордоном, у тому числі у справі перерозподілу — за допомогою підвищення його конкурентних можливостей, прав доступу до існуючих та потенційних ресурсів та ринків;

- реалізація національних інтересів та забезпечення національної безпеки, які б гарантували вирішення загальнонаціональних завдань, не дозволяли б ринковим інтересам та пріоритетам диктувати свою волю всьому суспільству (в цілому цей принцип звучить так: ринкова економіка не означає ринкове суспільство); таким чином стає зрозумілим, що загальнонаціональні інтереси є переважачими над іншими;

- створення найбільш сприятливих умов для розвитку людського потенціалу своєї країни, зростання інтелектуального компонента в національному багатстві, підвищення рівня та якості життя, забезпечення найбільш передових соціальних стандартів (які не можуть бути досягнуті виключно на основі стихійної дії ринкових сил) (The New Economic..., 2003; Soren Kjeldsen-Kragh, 2001; Щетинник В., 2001; Глобальна торгова..., 2003).

До зазначених завдань, які повинна вирішувати державна система комерційної дипломатії, належать також ув'язка інтересів, що суперечать один одному (наприклад, корпоративних та суспільних), створення взаємоприйнятних «правил гри» у двосторонніх відносинах та на глобальному рівні, переведення міждержавних конфліктів у торговельно-економічній сфері у площину переговорного процесу, компромісне розв'язання суперечок тощо.

На сьогодні зовнішньоекономічна політика держави, а надто її торговельна політика формуються під впливом методів і механізмів комерційної дипломатії, є результатом зусиль із балансування національних інтересів з чинними нормами міжнародного комерційного права та аналогічними інтересами інших країн та їх угруповань. Зовнішньоекономічна діяльність урядів у вигляді комерційної дипломатії дедалі більше набуває рис маркетингової діяльності, що виявляється у такому:

- здійснення постійного моніторингу стану та тенденцій розвитку світових товарних і фінансових ринків з метою пошуку та реалізації ринкових можливостей національними виробниками, або вступу в коопераційні зв'язки;

- визначення регіональних пріоритетів економічної діяльності та розроблення відповідних заходів із розвитку двосторонніх відносин;

— орієнтація на конкуренцію як у підтримці конкурентоспроможних на світовому ринку галузей національної економіки, так і в заходах у розвитку конкурентоспроможності держави в цілому;

— стратегічна орієнтація економічної діяльності, створення довгострокових програм розвитку галузей і регіонів, структурна адаптація до імперативів міжнародного поділу праці;

— створення позитивного іміджу країни на світовій арені шляхом демонстрації прогресивної політичної позиції, участі в миротворчих та антитерористичних акціях, розвитку міжнародних контактів у сфері культури, спорту, науки й освіти (Циганкова Т., 2004, с. 105).

Зовнішньоекономічна політика України спрямовуються на розвиток таких відносин з іншими державами, які б сприяли зміцненню національної економічної системи, інноваційному розвитку економіки на основі високих технологій, просуванню національної продукції на міжнародні товарні та регіональні ринки, запобіганню зовнішніх загроз руйнування основ економічного суверенітету та економічної безпеки країни. Від прямого контролю й участі у зовнішньоекономічній діяльності держава переорієнтується на створення сприятливих митних, податкових, правових та інших нормативних умов для експортерів, на захист їхніх інтересів на світових ринках, а також на надання інформаційно-консультативної допомоги. Розмежування між політикою, економікою і торгівлею стає проводити все складніше. Враховуючи складність сучасного міжнародного бізнес-середовища, специфічні риси його складових та посилення в перспективі конкурентної боротьби країн за реалізацію національних інтересів на світовому ринку, завдання держав, в тому числі й України, полягає в тому, щоб перевести таку політику в русло прийнятних компромісів і взаємовигідного міжнародного економічного співробітництва. Саме тому український бізнес потребує підвищення всіма національними суб'єктами комерційної дипломатії ефективності її форм та методів на всіх рівнях (табл. 4.20)

На глобальному рівні відбувається координація механізмів та процесів економічної дипломатії різних країн через участь у міжнародних організаціях. Україна є співзасновником ООН, членом Ради Європи, учасницею ОБСЄ. Як одна з держав-засновниць ООН, Україна неухильно дотримується цілей та принципів Статуту Організації, робить суттєвий внесок в її діяльність у сферах підтримання міжнародного миру та безпеки, роззброєння, економічного та соціального розвитку, захисту прав людини, зміцнення міжнародного права тощо. Україну неодноразово обирали членом Економічної і Соціальної Ради ООН.

Сьогодні Україна є членом Комітету з програми і координації, Спеціального комітету з операцій з підтримання миру, Комітету з внесків, Комітету з використання космічного простору в мирних цілях, Консультативного комітету з навчання, вивчення, розповсюдження та ширшого визнання міжнародного права, Комітету з енергетики та природних ресурсів, Комісії з роззброєння, Комісії з народонаселення та розвитку, Комісії з наркотичних засобів, Виконавчої ради Програми розвитку ООН/Фонду ООН з питань народонаселення, Виконавчої ради Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Виконавчої ради Міжнародної організації праці, Ради керуючих МАГАТЕ. Держава спрямовує зусилля на розвиток співробітництва з міжнародними організаціями економічного та екологічного напрямів, залучення їхніх потенціалів в соціально-економічних інтересах України з метою прискорення інтеграції нашої країни в світову систему господарства та вирішення гострих проблем у сфері охорони довкілля. Розв'язання

економічними засобами глобальних проблем розвитку проявляється в участі України в проектах з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, боротьбі зі СНІДом та наркоманією.

Таблиця 4.20

РІВНІ ТА КЛЮЧОВІ СУБ'ЄКТИ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

Рівні	Ключові суб'єкти
Глобальний	Представництво у міжнародних організаціях: — міждержавних (Світова організація торгівлі; Всесвітня Митна організація; Бюро міжнародних виставок; ООН/ЮНКТАД, ЮНСІСТ-РАЛІ, Центр міжнародної торгівлі); — недержавних (Міжнародна торговельна палата, Спілка міжнародних ярмарків, Міжнародна організація споживачів); — змішаних (Міжнародна організація праці, міжнародні об'єднання підприємців)
Наднаціональний	— представництво України при ЄС; — представництва в органах СНД, ОЧЕС, ГУАМ тощо
Міждержавний	— торгово-економічні місії при посольствах України за кордоном; — комітети Президентів країн; — міжурядові комісії з питань торговельно-економічного співробітництва
Урядовий	— Верховна Рада України; — Секретаріат Президента України; — Кабінет Міністрів України; — галузеві міністерства та відомства (в першу чергу, Міністерство закордонних справ та Міністерство економіки); — регіональні органи влади
Бізнесовий	— Українська Спілка промисловців та підприємців; — Торгово-промислова палата; — галузеві, виробничі та торгові асоціації

На наднаціональному рівні українська дипломатія намагається забезпечити повноцінну та ефективну участь України у регіональних механізмах співпраці, зокрема в рамках СНД, Центральноевропейської ініціативи (ЦЕІ), Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), ГУАМу, Ради держав Балтійського моря. Участь України у роботі цих об'єднань покликана сприяти розвитку багатосторонньої взаємодії з країнами-членами і позитивно впливати на просування української держави по шляху здійснення ринкових реформ. Постійна місія при ЄС координує двосторонні відносини України з Європейським Союзом.

Міждержавний рівень комерційної дипломатії реалізується через торговельно-економічні місії та міжурядові комісії з питань торговельно-економічного співробітництва. На початок 2008 р. було відкрито торговельно-економічні місії та їх відділення у 55 країнах світу та при ЄС (Офіційний сайт Міністерства...). Основними функціями торговельно-економічних місій є: сприяння забезпеченню і захисту державних інтересів, у тому числі і в торговельно-економічній сфері, у країні перебування місії; сприяння розвитку торговельно-економічних зв'язків, залученню іноземних інвестицій в економіку України, виконанню міжнародних договорів, укладених з країною перебування; участь в межах делегованих повноважень та просування зовнішньоекономічних та торговельних

інтересів України у заходах, що проводяться міжнародними економічними організаціями; сприяння підготовці та підписанню міждержавних, міжурядових, міжвідомчих договорів та угод з питань поліпшення торговельних режимів, економічного, науково-технічного співробітництва, взаємного захисту інвестицій, запобігання подвійного оподаткування та інших угод економічного характеру; відстежування стану виконання укладених двосторонніх та багатосторонніх угод з цих питань та багато інших питань у сфері торговельно-економічних інтересів.

На сьогодні створено понад 70 міжурядових комісій з питань торговельно-економічного співробітництва, які діють на підставі положень міжурядових угод про торговельно-економічне (економічне) співробітництво чи двосторонніх домовленостей, досягнутих на вищому рівні. Переважну більшість комісій створено в 1994—96 рр. Головною функцією міжурядових комісій є сприяння розвитку двостороннього співробітництва з країною-партнером, аналіз його стану, виявлення найбільш перспективних напрямів і шляхів його удосконалення (офіційний сайт Кабінету Міністрів...) За результатами засідань Комісій сторонами підписано протоколи, згідно з якими українські частини комісій розробляють Плани заходів по реалізації спільних домовленостей із зазначенням конкретних термінів та відповідальних за їх виконання міністерств та відомств України. Як свідчить практика, двосторонні міжурядові Комісії з питань економічного співробітництва з країнами Європи є дійовим механізмом стимулювання розвитку двосторонніх торговельно-економічних зв'язків.

На бізнесовому рівні засоби комерційної дипломатії впроваджуються через Українську спілку промисловців та підприємців, Торгово-промислову палату, галузеві торговельні асоціації та асоціації виробників.

Ключові форми та методи комерційної дипломатії України доцільно представити у вигляді матриці (рис. 4.9)

	Державні органи	Громадські організації
За кордоном	I • участь у діяльності міждержавних організацій • постійні місії при міжнародних організаціях • участь у діяльності регіональних угруповань • торговельно-економічні місії	IV • участь у діяльності міжнародних недержавних організацій • зарубіжні філії УСПП, ТПП, асоціацій
В Україні	II • переговори • міжурядові комісії • дипломатичні заходи	V • лобіювання інтересів через інститут асоціацій(виробників, експортерів...) • участь у міжнародних виставках/ ярмарках
	III Розробка стратегії / участь у розробці стратегії та нормативно-правової бази МЕД	

Рис. 4.9. Матриця ключових форм та методів комерційної дипломатії

Джерело: Циганкова Т. М., Євдоченко О.О., 2006, с. 160.

До I групи належать форми та методи, які реалізуються державними органами за кордоном. До II групи, відповідно, ті, які мають місце як в Україні, так і за кордоном на рівні державних органів та громадських організацій. Форми та методи комерційної дипломатії III групи мають місце в Україні та характерні для діяльності і державних органів, і громадських організацій. До IV групи віднесено форми та методи, які застосовуються громадськими організаціями за кордоном, V — відповідно, як за кордоном, так і в Україні.

4.6.3. Двостороннє торговельно-економічне співробітництво між Україною і Польщею

Особливе місце в розвитку системи комерційної дипломатії України посідає співробітництво державних органів та громадських організацій на міждержавному рівні, зокрема українсько-польському.

Існуюче між Україною та Республікою Польща стратегічне партнерство знаходить свою реалізацію в усьому спектрі двосторонніх контактів — політичних, економічних, гуманітарних.

Протягом останніх років між Україною та Польщею було створено цілу низку інститутів двосторонньої співпраці, у тому числі Консультаційний Комітет Президентів України та Польщі, Змішану Комісію з питань економічного співробітництва, Українсько-Польську конференцію з питань європейської інтеграції, Міжурядову координаційну раду з питань міжрегіонального співробітництва, щорічний Українсько-Польський економічний форум підприємців, громадський Українсько-Польський форум, Парламентську асамблею України та Польщі. Варто згадати й такі тристоронні органи, як Польсько-Американсько-Українська ініціатива співпраці та Парламентська асамблея Верховної Ради України, Сейму та Сенату Польщі та Сейму Литви. Всі ці структури значною мірою спричинилися до активізації відносин між нашими державами.

Діюча договірно-правова база українсько-польських відносин налічує понад 90 документів, які мають статус міжнародних договорів та регулюють практично увесь спектр двостороннього співробітництва. Важливою складовою договірно-правової бази є двосторонні домовленості між суб'єктами адміністративно-територіального устрою України та Польщі, яких загалом налічується близько 130.

Серед важливих двосторонніх угод, які було укладено в останні роки, слід назвати угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про економічне співробітництво, про співробітництво у сфері телекомунікації та поштового зв'язку, про співробітництво в галузі інформатизації, про академічне взаємовизнання документів про освіту та рівнозначність ступенів, про співробітництво в галузі туризму, про малий прикордонний рух тощо.

На сьогодні у правовій сфері необхідним є проведення українсько-польських консультацій між договірно-правовими департаментами зовнішньополітичних відомств з метою проведення інвентаризації договірно-правової бази між Україною та Республікою Польща. Проведення такого роду ревізії є надзвичайно важливим з огляду на входження Польщі до ЄС. Подальше розширення договірно-правової бази з Республікою Польща дозволить, зокрема, використовувати напрацьовані моделі правового регулювання двосторонніх відносин у співпраці з іншими державами ЄС.

Протягом усіх років незалежності України двосторонні відносини з Польщею перебували в центрі уваги Консультаційного комітету Президентів України і Республіки Польща, який розпочав свою діяльність у 1993 р. До його компетенції входить визначення стратегічних напрямів політичного, економічного, військового, гуманітарного співробітництва та розв'язання нагальних проблем двосторонніх відносин. Засідання комітету відбувається приблизно раз на півроку.

Консультаційний комітет за роки свого існування розглядав широкий спектр питань, як-от: активізація взаємодії в торговельно-економічній сфері; обґрунтування та реалізація спільних проєктів у енергетиці; перспективи співпраці України з ЄС та НАТО; імплементація міждержавних угод; розвиток прикордонного співробітництва тощо. Червневе (2008 р.) засідання Консультаційного комітету президентів у Вінниці було сконцентровано на питаннях зміцнення і вдосконалення співпраці між главами держав України та Польщі, пошуку шляхів удосконалення існуючих форматів співпраці з метою забезпечення їх відповідності сучасним реаліям і поглиблення ефективності системи двосторонніх відносин. Результатами засідання комітету стало визначення спільних завдань зовнішньоекономічної політики та польсько-українського співробітництва до кінця 2008 р. На засіданні також торкнулися питань майбутнього проведення фінальної частини чемпіонату з футболу Євро-2012 й імплементації рішень Енергетичного саміту, який відбувся в травні у Києві, щодо запуску нафтопроводу Одеса—Броди—Плоцьк. Наступне засідання Консультаційного комітету України та Польщі відбудеться у Кракові.

Активним є співробітництво і на рівні прем'єр-міністрів. Так, під час їх зустрічі у березні 2008 р. у Києві були підписані чотири важливих документи: Угода про правила малого прикордонного руху, Угода про співпрацю під час організації фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу 2012 року, Протокол про наміри щодо взаємодії з метою вдосконалення інституційного забезпечення європейської інтеграції, а також Декларація про створення польсько-українського Європейського університету.

Обговоренню широкого кола актуальних питань двосторонньої співпраці в економічній, енергетичній, транспортній, сільськогосподарській, науково-технічній та інших сферах, виробленню спільної позиції і розширенню взаємодії у сфері безпеки та оборони була присвячена зустріч секретаря РНБО України з керівником Бюро національної безпеки Республіки Польща. Сторони узгодили Завершальне комюніке і Програму співпраці між Апаратом РНБО України і Бюро національної безпеки Республіки Польща на 2008—2009 рр.

Розвитку торговельно-економічного співробітництва України та Польщі сприяє Комісія з питань торгівлі та економічного співробітництва, яка була створена на основі міждержавної Угоди про торгівлю і економічне співробітництво (жовтень 1991 р.). Усього було проведено сім спільних засідань Комісії, останнє (сьоме) засідання відбулось 2—6 червня 2002 р. у м. Жешув. В зв'язку із вступом Польщі до ЄС дія Угоди про торгівлю і економічне співробітництво була припинена, тому проведення спільних засідань Комісії у 2004—2005 рр. було неможливим.

Незважаючи на зазначені зміни юридичного статусу Комісії, Секретаріат української частини Комісії продовжував здійснювати моніторинг стану та проблем двостороннього співробітництва з Польщею, контролював виконання домовленостей, досягнутих на останньому засіданні Комісії, здійснював коорди-

націю діяльності органів виконавчої влади щодо українсько-польського співробітництва у різних галузях економіки тощо. Наприкінці 2005 р. сформовано три робочі групи з питань українсько-польського співробітництва у сфері палива та енергетики, вугільної промисловості та з питань реалізації проекту будови нафтопроводу Одеса—Броди—Плоцьк.

Нова міжурядова Угода про економічне співробітництво була підписана 4 березня 2005 р. в м. Києві під час візиту Прем'єр-міністра Польщі М. Бельки в Україну. 15 березня Верховною Радою України зазначену Угоду ратифіковано, що дало можливість розпочати діяльність українсько-польської міжурядової Комісії з питань економічного співробітництва.

Роботу Комісії було відновлено у листопаді 2007 р. у Варшаві. Основною темою цієї зустрічі була активізація інвестиційних процесів, створення механізмів співробітництва між банками України і Польщі для формування ефективної системи кредитування та страхування інвестиційних проектів та експортно-імпортних контрактів шляхом надання банківських гарантій і запровадження нових форм фінансових розрахунків для окремих сфер торговельної, виробничої та інвестиційної співпраці. Крім того, обговорювалось питання розширення спільного проекту України та Польщі з газифікації прикордонних територій і питання впливу мита на експорт газу і нафти, а також ціни, за якими Польща закуповує енергоносії в Україні. В ході зустрічі зазначалась необхідність невідкладного підписання нової двосторонньої угоди щодо транспортування газу у зв'язку зі змінами в інфраструктурі газової галузі Польщі.

Друге засідання міжурядової українсько-польської комісії з питань економічної співпраці (березень 2008, Варшава) було присвячено широкому колу питань двостороннього співробітництва, зокрема і підготовці до ЄВРО-2012. Результатом засідання стало створення трьох нових робочих груп українсько-польського співробітництва на додаток до дев'яти вже існуючих. Це групи з питань ринку капіталів, ветеринарії, космічних досліджень і геопросторової інформації.

Галузевими пріоритетами українсько-польського співробітництва, які постійно перебувають у центрі уваги урядів країн та створених ними робочих груп, є: енергетика (реалізація проекту нафтогону Одеса—Броди—Плоцьк, розвиток газотранспортної мережі, синхронізація електроенергетичних мереж тощо); транспорт (Пан-європейський транспортний коридор III; введення нових транзитних документів на залізничному транспорті; розвиток транспортної інфраструктури, зокрема прикордонних переходів тощо); зв'язок (управління розвитком, залучення інвестицій, регіональне та прикордонне співробітництво у сфері телекомунікацій та інформатизації); оборонна промисловість та військова техніка (реалізація спільних науково-дослідних та виробничих проектів).

Спільним важливим проектом України та Польщі є проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу у 2012 р. На міждержавному рівні створено спільну Координаційну раду з підготовки до ЄВРО-2012, члени якої будуть займатися кількома ключовими питаннями: безпеки, візової політики, розбудови митних переходів та спільної діяльності митниць. Рада також займатиметься питанням розбудови автомобільних і залізничних шляхів та спільною інформаційною політикою. Засідання відбуватиметься щоквартально.

А на підприємницькому рівні Українська спілка промисловців та підприємців та Конфедерація польських роботодавців створили Коаліцію підприємців на

підтримку проведення ЄВРО-2012, яка, зокрема, буде реалізовувати проект будівництва мережі мотелів уздовж траси Варшава—Київ.

У контексті стратегічного партнерства та реалізації спільних проектів, таких як ЄВРО-2012, потребує, на наш погляд, активізації взаємодія підприємницьких асоціацій двох країн. У першу чергу, це стосується регіональних торговельно-промислових палат, яким доцільно укладати довгострокові угоди про співпрацю з відповідними господарськими палатами Польщі з метою підтримки виходу національних фірм на ринок країни-сусіда, і навпаки.

Своєрідним інструментом виявлення проблем двостороннього торговельно-економічного співробітництва та визначення шляхів їх подолання стали українсько-польські економічні форуми (Донецьк, 2003 р., Львів, 2008 р.). Так, на останньому форумі обговорювалась проблематика підготовки до ЄВРО-2012. При цьому українські бізнесмени висловлювали претензії щодо переміщення товарів через українсько-польський кордон, подвійної сертифікації та візового режиму. Водночас польські колеги вказувала на великі інфляційні ризики, недосконалу систему оподаткування (зокрема це стосується недоплати ПДВ) та хабарі, які можуть сягати 30 % від інвестиції (Офіційний сайт незалежного...).

Враховуючи ефективність такої форми комерційної дипломатії, як двосторонні зустрічі підприємців, Україна та Польща провели масштабний економічний форум у Донецьку.

Серед пріоритетних напрямів українсько-польського торговельно-економічного співробітництва називається дуже широкий спектр галузей та сфер діяльності — від енергетики до санаторно-курортного лікування. З позицій національних економічних інтересів України та з урахуванням відповідної зацікавленості з боку Польщі, перспективними мають бути напрями українсько-польського співробітництва, розглянуті нижче.

Співробітництво в паливно-енергетичному комплексі: проведення спільного аналізу можливостей реалізації проекту створення газотранспортного коридору з країн Каспійського регіону до країн Європейського Союзу через Україну та Республіку Польщу; участь НАК «Нафтогаз України» у будівництві газопроводів на території Республіки Польщі з метою об'єднання газотранспортної системи України (далі ГТС) та Республіки Польщі з ГТС Чеської Республіки й Федеративної Республіки Німеччини; українсько-польське міжурядове співробітництво у створенні міжнародно-правових засад реалізації проекту Одеса—Броди—Плоцьк та прийняття відповідних національних законодавчих актів.

Співробітництво в галузі вугільної промисловості: обмін досвідом у галузі видобування вугілля, у тому числі в рамках проектів, які фінансуються з фондів ЄС; обмін досвідом у галузі реструктуризації вугільної промисловості та налагодження постійного інформування української сторони щодо перебігу реструктуризації польської вугільної промисловості; організація та проведення форуму, присвяченого реструктуризації вугільної промисловості; співробітництво в галузі використання новітніх технологій у вугільній галузі; обмін досвідом з метою розробки української нормативної бази у сфері охорони праці, промислової безпеки та промсанітарії; обмін досвідом для розроблення та впровадження комплексної протипожевної системи на вугільних підприємствах; співробітництво в технологічних розробках приладів та обладнання, спрямованих на підвищення рівня охорони праці, промислової безпеки та промсанітарії; співробітництво у сфері геологорозвідування з метою виявлення небезпечних

для проведення гірничих виробок та відробки вугільних пластів зон геологічних порушень; ознайомлення з передовим досвідом дегазації та утилізації газу метану у вугільних родовищах.

Співробітництво у сфері промисловості: продовження розгляду можливості постачання до Республіки Польща пасажирського літака АН-140 (52 місця), транспортно-конвертованого літака АН-74ТК-200, адміністративного літака АН-74ТК-300 VIP, створення спільного підприємства з виробництва нового регіонального пасажирського літака АН-148 (на 70—80 місць), а також участь у проекті виробництва транспортного літака АН-70 з майбутньою закупівлею; збільшення обсягів поставок до Польщі машинобудівної продукції; постачання до Польщі продукції українських хімічних підприємств.

Співробітництво у сфері транспорту та зв'язку: розвиток контейнерних перевезень, зокрема у сполученні між Азією, Далеким Сходом і Європою; перспективи застосування технології SUW-2000 (розсувні колісні пари); розбудова договірно-правової бази в галузі транспорту та зв'язку.

Співробітництво в агропромисловому комплексі: співробітництво у сфері аквакультури та адаптації законодавства України до вимог ЄС; активізація співробітництва України та Республіки Польща у сфері соціально-економічного розвитку сільських територій.

Співробітництво в галузі будівництва: залучення національних будівельних компаній до реалізації спільних будівельних проектів; розвиток науково-технічного співробітництва у галузі будівництва.

Фінансово-банківське співробітництво: опрацювання питання розвитку подальшого співробітництва з банками та фінансовими установами Польщі; можливість включення ВАТ «Укресімбанк» до Програми Експортних Кредитів КУКЕ як Гаранта/Позичальника за середньо- та довгостроковими експортними кредитами.

Прикордонне співробітництво — розбудова та відкриття нових пунктів пропуску через україно-польський державний кордон.

Співробітництво у сфері малого та середнього підприємництва — розвиток українсько-польського співробітництва у сфері підтримки підприємництва.

Налагодження співробітництва між митними органами двох країн з метою запобігання контрабандному ввезенню польських товарів на територію України.

Для подальшого ефективного розвитку українсько-польського торговельно-економічного співробітництва, підвищення ефективності заходів комерційної дипломатії, на наш погляд, доцільно:

- визначення сторонами, узгодження та законодавче закріплення кола довгострокових пріоритетів співробітництва з відповідною розробкою спільних проектів;

- забезпечення неперервності, конструктивності та оперативності функціонування національних суб'єктів комерційної дипломатії та двосторонніх інститутів українсько-польського співробітництва;

- створення механізмів взаємовигідного співробітництва на наднаціональному та глобальному рівні, передусім на рівні ЄС та Світової організації торгівлі.